

Minnestal av republikens president Sauli Niinistö vid president Mauno Koivistos jordfästning

Den 25 maj 2017

Kan publiceras ca. kl. 14.20

FÖRÄNDRINGAR MÖJLIGA UNDER TALETS GÅNG

En stor finländare har lämnat oss. Mauno Henrik Koivisto, vår republiks nionde president, har gått hädan. Han är borta, men fortfarande nära oss. Med sina tankar, seder, värderingar och principer är han här.

Att stå här och minnas honom; det är som att samtidigt se Finlands framgångshistoria passera framför ögonen.

President Koivisto var inte unik för att han kände folket, han var unik för att folket kände honom. Folket kände; kände igen, trots att det han sade, ibland beskrevs som svårbegripligt eller oklart. Folket var en klok tolk.

Hans tankfulla, fundersamma sätt att ta itu med saker närmade den vanliga medborgaren till statsmannen, kanske närmare än någonsin tidigare i Finlands historia. Mauno Koivistos koncisa och analytiskt skarpsynta, ofta även humoristiska och varma uttalanden förblir en del av det finländska. De återspeglar tankar, principer och värderingar som än i dag påverkar våra handlingar och våra gärningar.

En dylik verkan på det egna folket kan stärkas bara av en person som inte enbart är en stor statsman, utan framför allt en stor människa.

* * *

Arbete, utbildning och tillförsikt är hörnstenar i Finlands framgång och välfärd. Mauno Koivisto hade en gedigen, personlig erfarenhet av dessa och föregick med gott exempel.

I hans liv kristalliserades arbetets etos till en mångsidig karriär utan like: från timmerman till föreståndare för ett hamnkontor, från folkskollärare till generaldirektör för Finlands Bank och senare från finansminister till statsminister och slutligen till republikens president.

I dessa befattningar blev Koivisto bekant med alla sidor av finländskt arbetsliv och finländska arbetstagare. Kanske kom han till insikt om att lagbundenheterna i växelverkan människor emellan inte varierar särskilt mycket, oavsett om vi är klädda i overall på ett bygge eller i kostym vid regeringens bord.

Samtidigt som Koivisto förvärvsarbetade var han vuxenstuderande: först blev han student, sedan magister och slutligen doktor. Det krävdes begåvning, men också kunskapstörst och en stark vilja att lära sig och kunna nya saker. I dag talar vi mycket om livslångt lärande och vuxenutbildning; för Mauno Koivisto var det vardag redan för flera årtionden sedan.

I ett tal som han höll i Europaparlamentet 1993 sade han så här: "Vi finländare är ett allvarsamt folk. Vi är ett tystlåtet folk. Men det torde inte råda något tvivel om att vi vanligen håller vårt ord."

Detta är ett lysande yttrande, riktat till dem som är av en pratsammare sort. Vid närmare eftertanke är yttrandet dessutom tänkvärt på flera olika sätt. Men budskapet är klart: Tillförsikt är A och O för oss, och också för er.

Mauno Koivisto själv präglades alltid av tillförsikt. Han tvekade inte att bli frivillig inom befolkningsskyddet och att genast dra vidare till fronten för att kämpa för det han hyste tillförsikt för. Om denna tid berättar han i ett brev: "När du har varit med om en kamp där ditt eget liv står på spel så ter sig alla andra kamper mycket små."

Senare, när det politiska spelet gick som hetast i början av 1980-talet var han tvungen att lita på att man litade på honom. Hans tillförsikt vann tillförsikt.

* * *

"Ibland har det diskuterats i vilken republik i ordningen och i vems republik vi för tillfället lever. Jag tycker att vi lever i samma republik som föddes år 1917 och som fick sin nuvarande konstitution år 1919." Detta skrev Mauno Koivisto år 1995 på de så gott som sista raderna i sina memoarer.

Detta kan likväl tolkas också på ett annat sätt.

Som statsminister råkade Koivisto i trångmål år 1981, då man försökte fälla den regering som han ledde. Då konstaterade han: "Regeringen har precis så mycket tid på sig som riksdagen ger den." Det fanns alltså ingen större makt än riksdagen.

Som president fortsatte Mauno Koivisto egentligen med samma tema: presidentens maktbefogenheter inskränktes medan riksdagens makt på parlamentarisk väg stärktes. Inte ens då man bildade regeringar spökade nomenklaturen längre i bakgrunden.

Koivistos linje sammanfattas i hans eget uttalande: "Jag anser att det är tryggast att pyramiden vilar på sin bas och inte på sin spets: det är bäst att ingen större makt står i endast en persons händer, det är bättre att det för stora beslut som gäller hela riket behövs fler än en persons åsikt."

Koivistos republik var alltså åtminstone en annorlunda republik. Och det faller inte heller långt från tanken att det var då Finland fick sin andra republik.

* * *

Mauno Koivisto tog ledningen inom utrikespolitiken vid en tid då det kalla kriget skärptes. Ett gott omdöme och återhållsam vishet var hans svar på situationen. Det fanns ingen anledning att återuppfinna de utrikespolitiska riktlinjerna, eftersom den traditionella linjen gav gott om spelrum för flexibla tillämpningar.

Utfallet av de svåra åren kom till synes när Förenta staternas och Sovjetunionens ledare valde att mötas i Helsingfors. När allt sedan hände slag i slag i början av 1990-talet och nya möjligheter öppnades, var Koivisto inte sen med att ta vara på dem. I slutet av Koivistos period som president var Finland starkt med i Europa och i västvärlden samtidigt som landet hade ett välbalanserat och jämlikt förhållande österut. Det var en god grund att bygga på.

* * *

Över 50 000 finländare har lämnat en sista hälsning i kondoleansboken för Mauno Koivisto. En av hälsningarna låter så här: "Ovanför, nedanför, på sidan, framför och bakom; i går, i dag, och i morgon har vi ett gott skyddsnät. Jag tackar Gud och Er för att ni hållit det helt."

Dessa gripande och vördnadsfulla hälsningar vittnar om aktning, saknad och i många fall även om personliga möten.

Det finns många historier om Mauno Koivisto, ofta med en lärdom. Det berättas om ett tillfälle när det snöade mycket i Täkter. En hjälpsam säkerhetsvakt tog tag i snöspaden, tills värden själv kom till platsen, tog över ledningen och snöspaden och utbrast: "Det här är min snö!" Ja, må det komma från himlen eller från marken, stort eller litet: jag tar hand om min egen tomt – det är kontentan av det hela.

Då jag för några år sedan på Gullranda fick tillfälle att umgås med president Koivisto på nära håll satt vi i publiken på en volleybollmatch där hans seniorlag mötte ett lag med veteraner från Reso. "Jag borde nog ha tagit med mig mina spelgrejer", sade Mauno alltid om hans eget lag höll på att hamna i underläge. Han brann för att vara ute på spelplanen, för att ge sin egen insats och för att påverka spelets gång.

Men allt detta överskuggas av "vi".

"Vi", är ett ständigt återkommande pronomen i Mauno Koivistos memoarer. Vi, det är Tellervo och han, som delar vardagen, vi som arbetar tillsammans och vi som på tumanhand funderar. Ibland är de av olika åsikt, men det blir det slut på så fort man är av samma åsikt som Tellervo.

Det finns stormän och storkvinnor. Tillsammans är de otroligt stora.

Det finns inget som skiljer dem åt.

Hela Finland minns i dag president Koivisto och hans livsverk med djup aktning och tacksamhet och uttrycker de anhöriga sitt deltagande i sorgen.